

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

«Організація та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту на суб'єктах господарювання»

Слухача з короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту категорії «Завідувачі (заступники завідувачів) міських курсів, завідувачі навчально-консультаційних пунктів, начальники циклів практичної підготовки, майстри виробничого навчання навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту», майстра виробничого навчання обласних та міста Запоріжжя курсів удосконалення керівних кадрів I категорії НМЦ ЦЗ та БЖД Запорізької області Барабаша Володимира Кімовича

Перевірив: _____
(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ініціали)

КИЇВ - 2017

ЗМІСТ

Вступ	2
Розділ 1 Комплексні об'єктові навчання (тренування)	5
1.1 Загальні питання	5
1.2 Встановлення контакту з керівництвом суб'єкту господарювання	6
1.3 Ознайомлення з суб'єктом господарювання	6
1.4 Проведення інструктивно-методичних занять	7
1.5 Практика проведення комплексного об'єктового навчання	15
Розділ 2 Об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту	20
2.1 Загальні питання	20
2.2 Підготовка та проведення роздільного об'єктового тренування	21
2.3 Підготовка та проведення спільного об'єктового тренування	24
Розділ 3 Протипожежні та протиаварійні тренування, навчальні тривоги	28
3.1 Протипожежні тренування	28
3.2 Протиаварійні тренування	30
3.3 Навчальні тривоги	32
Висновки та пропозиції	33
Список використаних джерел	35
Додатки:	
1. Угода про співпрацю	38
2. План проведення інструктивно-методичного заняття	41
3. Звіт про організацію проведення комплексного об'єктового навчання	43
4. Журнал обліку роботи майстра виробничого навчання	45

ВСТУП

Суб'єкт господарювання є основною первинною ланкою, де практично і найбільш повно вирішується весь комплекс завдань цивільного захисту.

Кодексом цивільного захисту України визначено, що одним з основних завдань цивільного захисту є навчання населення способам захисту у разі виникнення надзвичайних ситуацій та проведення тренувань і навчань щодо дій в таких умовах.

Відповідно до п.6 постанови КМУ від 26.06.2013 № 444 « Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях здійснюється безпосередньо на підприємстві, в установі та в організації згідно з програмами підготовки працівників до дій у НС, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

Обізнаність керівника навчання (тренування), його заступників та помічників відіграє вирішальну роль у процесі підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з цивільного захисту.

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту проводяться у робочий час за рахунок коштів роботодавця та залежно від складу учасників поділяються на:

комплексні об'єктові навчання (тренування);

об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;

протипожежні та протиаварійні об'єктові тренування і навчальні тривоги.

Графіки проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту щороку затверджуються керівниками підприємств, установ, організацій після попереднього погодження з виконавчими органами міських (районних у місті) рад, районними (міськими) державними адміністраціями та територіальними органами ДСНС України.

На підставі таких графіків:

виконавчими органами міських (районних у місті) рад, районними, районними в містах Києві та Севастополі державними адміністраціями

затверджуються плани-графіки проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту на підприємствах, в установах, організаціях;

територіальними курсами, навчально-методичними центрами цивільного захисту та безпеки життєдіяльності забезпечується методичний супровід підприємств, установ, організацій, що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту;

ДСНС України та її територіальними органами здійснюється методичне керівництво і контроль за періодичністю проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту та ведеться їх облік.

Спеціальні об'єктові навчання і тренування за своїм призначенням можуть бути плановими, експериментальними та показовими.

Експериментальні навчання і тренування проводяться з метою пошуку або випробування і освоєння інноваційних технологій проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, способів захисту персоналу, підвищення стійкості функціонування об'єкта в умовах надзвичайних ситуацій.

Показові навчання і тренування проводяться з метою демонстрації можливостей нової техніки і технологій, способів організації та проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, вироблення єдності поглядів на організацію і методику проведення навчань.

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту передбачають підготовчий період, періоди проведення навчання та розбору його результатів.

За організацію та проведення таких навчань і тренувань відповідають керівники підприємств, установ, організацій.

Особи, які беруть участь у навчаннях і тренуваннях, зобов'язані дотримуватися вимог безпеки, правил експлуатації обладнання та вимог виробничих інструкцій.

1. Комплексні об'єктові навчання (тренування)

1.1 Загальні питання

Комплексні об'єктові навчання (далі - навчання) проводяться підприємствами, установами та організаціями з чисельністю працюючих 50 осіб і більше з метою комплексного відпрацювання їх учасниками алгоритмів дій з організації та здійснення заходів, передбачених планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період.

Навчання проводяться на завершальному етапі трирічного періоду об'єктової підготовки з цивільного захисту працівників після того, як вони оволодіють у повному обсязі теоретичним матеріалом відповідних програм підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Для підготовки і проведення навчання не пізніше ніж за 45 днів до його проведення керівником підприємства, установи, організації видається наказ, яким визначаються вихідні дані (тема, навчальні цілі, строк та місце проведення), призначається керівництво навчанням, а також визначаються склад тих, хто навчається, посередники при них, порядок їх підготовки і допуску до навчання, строки та обсяг робіт з підготовки місць (ділянок) проведення практичних заходів, відповідальні виконавці, матеріально-технічне забезпечення, кошторис на підготовку та проведення навчання.

Керівником навчання є керівник підприємства, установи, організації. До складу керівництва навчанням також входять: заступники, помічники керівника навчання, начальник штабу керівництва навчанням.

Штаб керівництва навчанням створюється як тимчасовий орган для забезпечення розробки документів з проведення навчання, підготовки навчально-матеріальної бази, пунктів управління, робочих місць тих, хто навчається, засобів зв'язку та оповіщення, організаційно-методичного керівництва навчанням та управління силами цивільного захисту, які беруть в ньому участь.

Чисельність працівників штабу керівництва навчанням визначається керівником навчання і залежить від обсягу завдань, що вирішуються під час підготовки і проведення навчання.

Посередники при тих, хто навчається, є представниками керівника навчання, які надають допомогу керівникові у проведенні навчання, а також здійснюють контроль за діями тих, хто навчається, та дотриманням ними заходів безпеки.

1.2 Встановлення контакту з керівництвом суб'єкту господарювання

Посередником при керівникові від навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності призначається майстер виробничого навчання. Свою роботу він починає з встановлення контакту з керівництвом підприємства, установи, організації, що здійснюється на засадах взаємоповаги та толерантності. При встановленні контакту майстер виробничого навчання зазначає, що метою спільної роботи є допомога та сприяння повноцінному здійсненню заходів щодо підготовки та проведення практичної підготовки на суб'єкті господарювання, а не контроль за її проведенням.

1.3 Ознайомлення з суб'єктом господарювання

Ознайомлення здійснюється шляхом вивчення інформації про підприємство як на робочому місці, так і безпосередньо на суб'єкті господарювання.

На робочому місці проводиться аналіз інформації, яка доступна у соціальних мережах, матеріали попередніх навчань (тренувань), схеми, плани реагування на надзвичайні ситуації, плани локалізації та ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період (за наявності).

Більш детальну інформацію майстер вивчає безпосередньо на суб'єкті господарювання. Терміни виходу на підприємство узгоджуються з його

керівником, який визначає посадову особу, відповідальну за проведення навчань (тренувань) для проведення спільної роботи. Для якісного проведення практичної підготовки необхідно ознайомитись з реальним станом організації цивільного захисту суб'єкту господарювання, проаналізувати ступінь небезпеки технологічних процесів, наявність небезпечних факторів, ступінь їх загрози. На основі вивчених даних майстер виробничого навчання окреслює спектр проблем, готує формалізовані документи щодо підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) враховуючи специфіку суб'єкта господарювання та готує алгоритми дій керівників (учасників) навчання відповідних суб'єктів господарювання.

До проведення навчання залучаються:

об'єктова комісія з питань надзвичайних ситуацій;

об'єктові евакуаційні органи;

штатний або позаштатний підрозділ (особа) з питань цивільного захисту підприємства, установи, організації;

особи, на яких у разі виникнення надзвичайної ситуації покладаються функції керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та працівників штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації об'єктового рівня;

об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту;

чергова (диспетчерська) служба (у разі утворення);

до третини об'єктових формувань цивільного захисту;

об'єктова добровільна пожежна дружина (команда);

об'єктова аварійно-рятувальна служба (у разі утворення);

працівники підприємства, установи, організації, яких планується залучити до проведення практичних заходів.

1.4 Проведення інструктивно-методичних занять

Підготовка керівництва для забезпечення успішного проведення навчання здійснюється на спеціально організованих керівником підприємства, установи, організації інструктивно-методичних заняттях, що проводяться майстром

виробничого навчання безпосередньо на підприємстві на робочому місці працівників або на спеціально обладнаних навчальних місцях з метою підготовки керівництва навчання.

До керівництва навчання належать:

керівник навчання (керівник підприємства, установи, організації);
заступники керівника навчання (призначаються наказом керівника);
помічники керівника навчання (призначаються наказом керівника);
начальник штабу керівництва навчанням (посадова особа з питань ЦЗ або особа, призначена наказом керівника);
персонал штабу керівництва навчанням (чисельність визначається керівником навчання і залежить від обсягу завдань, що вирішуються під час підготовки і проведення навчання).

Під час таких занять, що проводяться безпосередньо на підприємстві, в установі, організації, заступниками (помічниками) керівника навчання, персоналом штабу керівництва відпрацьовуються документи з проведення навчання. Рекомендована кількість слухачів при груповій формі проведення інструкторсько – методичного заняття на об'єкті господарювання складає 5 – 15 чоловік.

З посередниками та працівниками, які на час навчання призначаються керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт або залучаються до проведення таких заходів і робіт, проводяться інструктажі. Тематика для проведення інструктивно-методичних занять визначається в залежності від теми та навчальних цілей навчання (тренування). Кількість навчальних годин визначається індивідуально в залежності від кількості навчальних питань, ступеню підготовленості персоналу та складає до 40 годин для проведення навчання та до 32 годин для проведення тренування.

При проведенні - інструктивно-методичних занять виконуються наступні навчально – виробничі завдання:

розробка документів з організації та проведення комплексного об'єктового навчання;

підготовка учасників комплексного об'єктового навчання;

підготовка навчально – виробничої бази з відпрацюванням практичних заходів під час проведення комплексного об'єктового навчання.

Розробка документів з організації та проведення комплексного об'єктового навчання:

1. Розробка та затвердження наказу керівника підприємства, установи та організації про підготовку і проведення комплексного об'єктового навчання.

Надання допомоги у підготовці документів з організації та проведення об'єктових навчань (тренувань) є невід'ємною часткою методичного супроводу. Розробка документів починається з розробки наказу. Визначається структура наказу. Проводиться робоча нарада з керівним складом органів управління та служб щодо визначення вихідних даних для проведення навчання (тема, навчальні цілі, строк та місця проведення), щодо призначення керівництва навчанням, визначення складу тих, хто навчається, посередників при них, визначення також порядку їх підготовки і допуску до навчання, строків та обсягу робіт з підготовки місць (ділянок) проведення практичних заходів.

Після відпрацювання проекту наказу, керівник суб'єкту господарювання затверджує наказ і його доводять до виконавців.

2. Розробка календарного плану підготовки комплексного об'єктового навчання.

Під час розробки визначається структура календарного плану підготовки навчання, основних заходів з підготовки до навчання, черги і строків їх виконання, а також осіб, які відповідають за виконання за розділами: проведення організаційних заходів, розробка документів, підготовка керівництва навчання, штабу керівництва, посередників та учасників навчання, підготовка навчальних місць та навчально-матеріальної бази.

3. Розробка задуму проведення комплексного об'єктового навчання.

Згідно задуму передбачається організація роботи штабу керівництва навчанням. Задум проведення навчання розробляється з урахуванням вихідної

обстановки угруповання сил та місця пунктів управління; завдання, які виконуються силами ДСНС України. При розробці задуму визначаються райони розгортання основних дій; етапи навчання, їх тривалість, навчальні питання та час відпрацювання кожного з них; хід навчання: зміст навчальних питань; обстановка на конкретний час і її імітація, порядок і зміст роботи керівника, його заступників та помічників, очікувані дії тих, хто навчається; час закінчення навчання; час, місце і порядок розбору комплексного об'єктового навчання. Затверджується задум проведення комплексного об'єктового навчання керівником навчання.

4. Розробка плану проведення комплексного об'єктового навчання.

При розробці плану проведення навчання визначаються тема, мета навчання, час проведення, місце проведення, календарні строки і загальна тривалість навчання, склад учасників; перелік документів для опрацювання тими, хто навчається та порядок залучення спеціальних служб та формувань цивільного захисту і працівників підприємств, установ та організацій до практичних заходів, що здійснюються у ході навчання.

План проведення, що є основним документом, який визначає хід навчання, послідовність відпрацювання навчальних питань, розробляється текстуально з такими додатками: план об'єкта з графічним показом ділянок, рубежів, пунктів відтворення обстановки та переліком засобів імітації; почасовий графік нарощування обстановки з переліком ввідних; схема розгортання сил і засобів у місцях (ділянках) відпрацювання практичних заходів та їх зміст; таблиць термінових донесень за навчанням.

План нарощування обстановки, план імітації та план проведення практичних заходів можуть відпрацьовуватися окремо.

Проведення навчання планується за етапами, кількість і зміст яких залежать від навчальних цілей і масштабів. Кожен етап має включати питання, що повністю охоплюють певний період дій.

Затверджується план проведення комплексного об'єктового навчання з питань цивільного захисту керівником підприємства, установи, організації за погодженням з територіальним органом ДСНС України.

Підготовка учасників комплексного об'єктового навчання:

1. Вивчення порядку організації та проведення комплексного об'єктового навчання.

Керівним складом вивчається нормативно-правова база щодо проведення комплексного об'єктового навчання. Майстер виробничого навчання надає рекомендації відповідно до нормативних документів з питань практичної підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях на підприємствах, установах та організаціях у ході підготовки та проведення.

Вивчаються питання: інформаційного забезпечення виробничого персоналу та населення, яке мешкає у санітарно-захисній зоні підприємства, установи та організації; порядку застосування планів реагування на надзвичайні ситуації; приведення до готовності систем управління підприємства, установи та організації у разі надзвичайної ситуації; відпрацювання порядку видачі пристроїв контролю, засобів індивідуального захисту та приведення до готовності захисних споруд; організація радіаційного та хімічного спостереження та дозиметричного контролю; забезпечення виконання аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт та проведення спеціальних робіт і заходів з цивільного захисту та їх забезпечення.

2. Вивчення обов'язків керівника і керівництва навчання, посередників при тих, хто навчається і працівників, які призначаються керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт.

До проведення навчання вивчають обов'язки керівник, заступник керівника (з інженерно-технічних питань, матеріально-технічного забезпечення та з евакуації), помічники керівника навчання, начальник штабу і працівники штабу керівництва навчання та посередники при тих, хто навчається та

працівники, які призначаються керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт.

3. Відпрацювання заступниками та помічниками керівника навчання, посередниками особистих планів з проведення навчання.

Відпрацьовуються особисті плани з визначенням: теми, мети і тривалості навчання; складу тих, хто навчається; вихідної обстановки і ходу навчання (дати і часу відпрацювання навчальних питань, дій заступників, помічників та керівника навчання, посередників і очікуваних дій тих, хто навчається за етапами навчання).

Визначаються ролі і місця заступників, помічників керівника навчання і посередників при проведенні навчання. Розробляється алгоритм дій заступників, помічників керівника навчання та посередників, а також формалізованих документів для виконання своїх обов'язків у ході проведення навчання.

4. Вивчення методики роботи штабу з ліквідації надзвичайних ситуацій об'єктового рівня, спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та об'єктових органів з евакуації у ході проведення навчання.

Визначається алгоритм дій посадових осіб штабу з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій об'єктового рівня, спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, керівника робіт з ліквідації наслідків НС, об'єктових органів з евакуації для комплексного відпрацювання питань організації і проведення заходів з ліквідації НС відповідно планів реагування на НС, локалізації і ліквідації аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період.

До проведення навчання забезпечується взаємодія між об'єктовими спеціалізованими службами, формуваннями ЦЗ та органами управління ними, з пожежно-рятувальними підрозділами та підрозділами екстреної медичної допомоги в різних режимах функціонування Єдиної державної системи

цивільного захисту. Проводиться робота з удосконалення вмінь щодо виконання своїх функціональних обов'язків з цивільного захисту.

5. Вивчення організації та методики проведення занять з підготовки тих, хто навчається до дій у надзвичайних ситуаціях.

Майстром виробничого навчання надається методична допомога по вивченню вимог нормативно-правової бази з питань підготовки тим, хто навчається до дій у надзвичайних ситуаціях.

Здійснюється підготовка навчально-матеріальної бази для проведення занять.

За необхідності майстер виробничого навчання може застосовувати уроки практичного навчання, під час яких кожен працівник вчиться за допомогою теоретичного матеріалу самостійно виконати навчально-виробничі роботи, пов'язані з підготовкою до організації та проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань і у випадку необхідності одержати особисту консультацію від майстра виробничого навчання.

6. Вивчення загальних заходів безпеки при проведенні навчання.

Планується проведення інструктажів та визначення правил безпеки під час підготовки та проведення комплексного об'єктового навчання для всіх учасників навчання.

Перевіряються інструкції щодо заходів безпеки на усіх робочих місцях та медичні засоби для надання допомоги постраждалим.

Інформується весь персонал підприємства, установи та організації про проведення комплексного об'єктового навчання. Уточнюються інструкції з заходів безпеки.

7. Перевірка комісією підприємства, установи та організації готовності учасників навчання до його проведення.

Оцінка готовності (допуск) персоналу до проведення навчання здійснюється комісією підприємства, установи, організації, до складу якої включаються посадові особи, які виконують обов'язки, пов'язані із забезпеченням цивільного захисту, пожежної безпеки та охорони праці, а також

представник відповідного територіального органу ДСНС України. Очолює її голова комісії з питань надзвичайних ситуацій підприємства, установи, організації.

Під час допуску проводиться:

- перевірка документів та особиста підготовка заступників, помічників керівника навчання та керівника штабу керівництва навчанням;
- вибіркова перевірка знань з питань цивільного захисту в обсязі програм підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях;
- перевірка знання заходів безпеки працівників, які залучаються до відпрацювання практичних питань з навчання;
- огляд з визначенням ступеня готовності спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту та навчально-виробничої бази до навчання.

Формування цивільного захисту виводяться на навчання повністю укомплектованими особовим складом, технікою, засобами малої механізації, приладами, інструментами, засобами індивідуального захисту, первинними засобами пожежогасіння та іншим табельним майном.

За результатами роботи комісія складає акт, що затверджується керівником підприємства, установи, організації.

Підготовка навчально-виробничої бази з відпрацювання практичних заходів під час проведення комплексного об'єктового навчання:

1. Загальні вимоги щодо позначень (знаки, покажчики, прапорці, пояснювальні написи), що використовуються для імітації на навчальних місцях (ділянках) для проведення практичних заходів навчання.

Вивчаються загальні вимоги щодо позначень (знаків, покажчиків, прапорців та пояснювальних написів) для проведення практичних заходів комплексного об'єктового навчання.

Оговорюється порядок встановлення позначень (знаків, покажчиків, прапорців та пояснювальних написів) для позначення місць (ділянок) для проведення практичних заходів навчання.

2. Проведення рекогносцировки навчально-виробничої бази для проведення комплексного об'єктового навчання.

Визначається склад групи рекогносцирування, порядок огляду навчальних місць та виробничих об'єктів, де будуть відпрацьовані етапи комплексного об'єктового навчання, час проведення рекогносцировки та порядок її проведення згідно з планом рекогносцировки місць практичного відпрацювання питань. Майстер виробничого навчання повинен надати рекомендації щодо раціонального використання навчального місця з урахуванням мети відпрацювання ввідних на кожному етапі.

3. Практична підготовка навчально-виробничої бази для проведення комплексного об'єктового навчання

Визначаються навчальні місця (ділянки) з практичного відпрацювання заходів і робіт. Призначаються відповідальні особи за підготовку навчальних місць (ділянок) з урахуванням специфіки діяльності та особистостей територіального розміщення. Визначаються терміни готовності навчальних місць (ділянок). Визначається порядок організації і проведення імітації надзвичайних ситуацій (руйнувань, пожеж, вибухів, зон затоплення і зараження, задимлення, аварій на трубопроводах і ємкостях).

4. Перевірка комісією підприємства, установи та організації підготовки навчально-виробничої бази до проведення комплексного об'єктового навчання

Огляд з визначенням ступеня готовності навчально-виробничої бази, що включає: територію підприємства, установи та організації з виробничими будівлями, спорудами, різного роду комунікаціями, а також спеціально створені навчальні місця з урахуванням специфіки діяльності та особливостей територіального розміщення. Усунення виявлених недоліків.

1.5 Практика проведення комплексного об'єктового навчання

Відпрацьовуються практичні заходи за етапами проведення комплексного об'єктового навчання.

Етапи навчання - це складові частини навчання, на протязі яких відпрацьовується група питань теми. Кількість та зміст етапів залежать від змісту теми, учбових цілей і масштабів навчання. Як правило, навчання включає не більше 2^х – 3^х етапів.

Тривалість етапів залежить від об'єму та змісту питань, які повинні бути відпрацьовані під час комплексного об'єктового навчання. Майстер виробничого навчання приймає участь у проведенні навчання (тренування) в якості представника центру або виконує функції посередника при керівникові навчання.

На великих промислових об'єктах навчання і тренування проводяться по цехах, групах цехів, виробництвах під керівництвом їх начальників або спеціально призначених керівниками навчання посадових осіб з питань цивільного захисту.

На першому етапі керівником зазвичай відпрацьовуються питання приведення у готовність системи цивільного захисту.

До них відносяться:

оповіщення та збір керівного складу;
готовність штабу керування до виконання поставлених завдань;
уточнення та постановка завдань керівником підприємства;
приведення у готовність пункту управління і систем зв'язку та оповіщення;
вжиття інших заходів, спрямованих на підвищення стійкості роботи установи в умовах виникнення НС і в особливий період.

Другий етап може починатися з подання керівником навчань ввідної про виникнення надзвичайної ситуації.

На цьому етапі відпрацьовуються такі питання :

збір та аналіз даних про характер НС;
оцінка ступеня загрози наслідків НС для працівників та майна установи;
організація зв'язку;
видача учасникам тренування засобів індивідуального захисту;

Шляхом подання відповідних ввідних створюється обстановка, яка вимагає прийняття рішення учасниками навчань (тренувань) згідно календарного плану. На цьому етапі проводяться всі заплановані практичні питання.

Евакуаційні заходи можуть відпрацьовуватися на третьому етапі тренування. Якщо приймається рішення на евакуацію працівників із адміністративної будівлі водночас можуть відпрацьовуватися заходи щодо забезпечення стійкої роботи системи електрозабезпечення, посилення охорони об'єкта.

Кількість етапів та послідовність роботи керівника на кожному з них може бути різна. Дана інформація наведена як варіант.

Під час проведення заходів керівник навчання заслуховує заступників, начальників служб, керівників спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту щодо з'ясування завдання, оцінки обстановки, прийняття рішення та організації дій підлеглих.

Відпрацьовуються навчальні вправи щодо прийомів і способів дій за призначенням спеціалізованими службами і формуваннями цивільного захисту.

Відпрацьовуються з учасниками комплексного об'єктового навчання алгоритми дій з організації та здійснення заходів, передбачених планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період згідно плану навчання

Підведення підсумків комплексного об'єктового навчання.

Підсумки проведеного комплексного навчання підводить керівник суб'єкту господарювання, який особисто керував навчанням. Він визначає міру виконання навчальних завдань, що ставились під час навчання, розбирає та оцінює ефективність практичних заходів, які виконувались у ході навчання, конкретних дій тих, хто навчається, за етапами навчання. Керівник робить

висновки про досягнення навчальної мети, відмічає усі недоліки, що мали місце та ставить завдання з усунення недоліків.

Підсумки спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту обговорюються на розширеному засіданні об'єктової комісії з питань надзвичайних ситуацій, на підставі рішення якої керівником підприємства, установи, організації видається наказ про стан готовності підприємства, установи, організації до вирішення завдань цивільного захисту. У разі необхідності в установленому порядку вносяться уточнення та зміни до відповідних планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період.

За результатами проведених спеціальних об'єктових навчань і спеціальних об'єктових тренувань з питань цивільного захисту не пізніше 10 днів з часу їх закінчення складається звіт, що підписується керівником підприємства, установи, організації, вищого навчального закладу та посередником при керівництві навчання, який подається до місцевого органу виконавчої влади (органу місцевого самоврядування) та територіального органу ДСНС України.

Звітними документами за результатами навчання (тренування) для майстра виробничого навчання є:

підписана угода про співпрацю (додаток 1);

підписані плани проведення інструктивно-методичних занять (додаток 2);

підписаний звіт за результатами навчання, тренування (додаток 3);

заповнений журнал обліку роботи майстра виробничого навчання (додаток 4);

Звітні документи підшиваються в окремі папки і є основними документами, які підтверджують погодинне навантаження майстра виробничого навчання.

У вищих навчальних закладах, а також на підприємствах, в установах, організаціях з чисельністю працюючих менше 50 осіб з метою комплексного відпрацювання заходів, передбачених інструкціями щодо дій персоналу у разі

загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, замість навчання щороку тривалістю до 8 годин проводиться комплексне об'єктове тренування. Тренування з учасниками навчально-виховного процесу щодо надзвичайних ситуацій та дій при виникненні пожеж у дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах проводяться як Тиждень безпеки дитини та День цивільного захисту.

Підготовка та проведення такого тренування здійснюються особисто керівником навчального закладу, підприємства, установи, організації на підставі виданого ним наказу. До участі у тренуванні залучаються усі працівники навчального закладу, підприємства, установи, організації. Залучення студентів, учнів та дітей до відпрацювання навчальних питань, які потребують їх участі (заповнення захисної споруди, евакуація тощо), проводиться у найбільш зручний для навчального закладу час.

Для підготовки тренування та контролю за діями тих, хто навчається, призначається штаб керівництва тренуванням.

Підготовчий період тренування включає:

проходження керівником навчального закладу, підприємства, установи, організації відповідного навчання на територіальних курсах, у навчально-методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, у тому числі з питань пожежної безпеки;

проведення комісією підприємства, установи, організації, яку очолює сам керівник підприємства, установи, організації і до складу якої включається представник відповідного територіального органу ДСНС України, попереднього контролю знань і умінь тих, хто навчається, за програмою загальної підготовки;

відпрацювання планувальних документів тренування здійснюється у порядку, визначеному для проведення навчань.

План проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту вищого навчального закладу, підприємства, установи, організації з чисельністю працюючих менше 50 осіб погоджується з територіальним органом ДСНС

України та затверджується керівником вищого навчального закладу, підприємства, установи, організації.

План проведення Тижня безпеки дитини та Дня цивільного захисту погоджується з територіальним органом управління освітою та затверджується керівником навчального закладу.

Зведений план-графік проведення цих заходів надсилається органом управління освітою до територіального органу ДСНС України.

Тренування у навчальних закладах проводяться без припинення навчально-виховного процесу.

2. Об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту

2.1 Загальні питання

Спеціальні об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту проводяться з метою набуття працівниками, які входять до їх складу, навичок з виконання спеціальних робіт і заходів за умов надзвичайних ситуацій, пожеж, формування їх здатності до колективних дій, а також перевірки в цілому готовності спеціалізованих служб і формувань, добровільних пожежних дружин (команд) до дій за призначенням.

Спеціальні об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту плануються і проводяться підприємствами, установами, організаціями щороку тривалістю до 8 годин, крім років, коли на підприємствах, в установах і організаціях проводяться комплексні об'єктові навчання.

До тренування залучаються керівний склад і фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту, відповідні спеціалізовані служби та працівники формувань цивільного захисту під керівництвом відповідних керівників спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту.

Вони проводяться:

у перший рік трирічного періоду об'єктової підготовки з питань цивільного захисту, як **роздільні**, за планами і під керівництвом відповідних керівників спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;

у другий рік трирічного періоду об'єктової підготовки з цивільного захисту, як **спільні**, під керівництвом особи, яка у разі надзвичайної ситуації виконує на підприємстві, в установі, організації функції керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

на завершальному етапі трирічного періоду об'єктової підготовки з питань цивільного захисту підприємствами, установами та організаціями проводяться комплексні об'єктові навчання.

За основу підготовки та проведення тренувань беруться відповідні плани реагування на надзвичайні ситуації.

2.2 Підготовка та проведення роздільного об'єктового тренування

До тренування залучається всі працівники спеціалізованих служб і формувань. Якщо формування безпосередньо підпорядковується спеціалізованій службі ЦЗ, то керівником тренування може бути керівник даної служби.

Не пізніше ніж за 45 днів до проведення спеціальних об'єктових тренувань спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту керівником підприємства, установи, організації видається наказ, яким визначаються вихідні дані:

тема, навчальна мета, строк та місце проведення тренування;

призначається особа, яка здійснює загальне керівництво тренуванням;

визначаються склад тих, хто навчається, посередники при них;

строки та обсяг робіт з підготовки місць (ділянок) проведення практичних заходів, відповідальні виконавці;

матеріально-технічне забезпечення, кошторис на підготовку та проведення тренувань.

У разі необхідності для з відпрацювання практичних питань з працівниками формувань може створюватись імітаційна команда.

Для підготовки і проведення **роздільного тренування** його керівником розробляється план-календар тренування, що за погодженням зі штатним (позаштатним) працівником з питань цивільного захисту підприємства, установи, організації затверджується головою об'єктової комісії.

План-календар визначає загальну послідовність проведення тренування. До нього додаються тактичні завдання спеціалізованим службам, формуванням цивільного захисту зі схемою практичного виконання робіт. Під час тренування відпрацьовуються навчальні вправи щодо прийомів і способів дій за призначенням, нормативи із застосування засобів цивільного захисту, а також

здійснюється практичне виконання робіт.

Тренуванню передують вивчення з працівниками відповідних тем програми спеціальної підготовки, заходів безпеки в ході тренування.

В ході тренування відпрацьовуються навчальні вправи щодо прийомів і способів дій за призначенням, нормативи із застосування засобів захисту, здійснюється практичне виконання робіт.

Спеціалізовані служби та формування цивільного захисту приймають участь у тренуванні в повному складі зі штатною технікою та майном.

Тренування, як правило, включає два етапи.

На першому етапі відпрацьовуються питання оповіщення і збору працівників служб і формувань, приведення їх в готовність до дій за призначенням (наявність працівників згідно штатному розкладу та їх екіпіровка, наявність та справність техніки і майна), у разі необхідності, проводиться доукомплектування формувань всім необхідним та проводиться перевірка знань працівниками заходів безпеки при відпрацюванні практичних питань.

На другому етапі відпрацьовуються питання управління підпорядкованими підрозділами (формуваннями), виконуються практичні заходи щодо дій формувань за призначенням. В ході цього етапу керівники тренувань повинні

відтворювати таку обстановку, яка б вимагала від підлеглих максимальної віддачі сил та вмінь згідно своїх обов'язків, спонукала б працівників до прояву ініціативи, сміливих та рішучих дій.

В ході тренування повинні бути відпрацьовані всі питання можливих дій формування (служби) у відповідності до його призначення.

Для надання допомоги в підготовці та проведенні тренування майстер виробничого навчання проводить інструктивно – методичні заняття і приймає участь в якості посередника при керівникові тренування безпосередньо під час його проведення.

По завершенню тренувань їх керівники проводять розбір дій працівників, визначають тих, хто краще діяв в ході тренування, вказують на виявлені недоліки та порядок їх усунення, надають до підрозділу (посадовій особі) з питань цивільного захисту об'єкту звіт про результати тренування, в якому вказують:

тему та строки проведення тренування;

хто залучався та кількість працівників спеціалізованих служб і формувань; інших працівників;

повнота і якість відпрацьованих в ході тренування навчальних питань;

оцінка дій працівників;

загальна оцінка за тренування.

На підставі отриманих звітів від керівників тренувань керівник підрозділу (посадова особа) з ЦЗ об'єкта надає керівнику підприємства, установи, організації короткий звіт про результати проведених роздільних тренувань з цивільного захисту, свої пропозиції щодо покращання навчання та усунення виявлених недоліків.

Результати роздільного об'єктового тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту щодо дій за призначенням, а також оцінки працівників, що входять до їх складу, заносяться до журналів обліку підготовки спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту.

2.3 Підготовка та проведення спільного об'єктового тренування

Мета спільного тренування - досягнення злагодженості у діях спеціалізованих служб та формувань, їх здатності до колективних дій, а також перевірки в цілому готовності спеціалізованих служб і формувань до дій за призначенням. Керівником спільного тренування призначається особа, на яку у разі надзвичайної ситуації покладаються функції керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Функції штабу керівництва тренуванням покладаються на призначений ним штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Спільні тренування проводяться на пунктах управління підприємств, установ, організацій, обладнаних засобами управління і зв'язку, та на місцевості на фоні змодельованої обстановки, яка безперервно розвивається. Під час тренування відпрацьовуються навчальні вправи щодо прийомів і способів дій за призначенням, нормативи із застосування засобів цивільного захисту, а також здійснюється практичне виконання робіт.

До тренування залучаються всі служби та формувань цивільного захисту. Крім того для відпрацювання злагодженості в діях під час ліквідації надзвичайної ситуації та для відпрацювання окремих питань рішенням керівника підприємства, установи, організації може залучатися евакуаційна комісія підприємства, установи, організації. Тренування проводиться тривалістю до 8 годин.

Не пізніше ніж за 45 днів до проведення спеціальних об'єктових тренувань спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту керівником підприємства, установи, організації видається наказ, яким визначаються вихідні дані:

тема, навчальна мета, етапи та їх навчальні питання, строк та місце проведення тренування;

призначається особа, яка здійснює загальне керівництво тренуванням;

визначаються склад тих, хто навчається, посередники при них;

строки та обсяг робіт з підготовки місць (ділянок) проведення практичних заходів, відповідальні виконавці;

матеріально-технічне забезпечення, кошторис на підготовку та проведення тренувань.

Підготовка до спільного об'єктового тренування включає:

уточнення та визначення вихідних даних;

розробку документів;

підготовку керівника, штабу керівництва та посередників;

підготовку місць для проведення практичних заходів.

Тема тренування повинна бути комплексною та включати виконання основних завдань служб та формувань ЦЗ за призначенням, відпрацювання у повному обсязі питань взаємодії, управління та всіх видів забезпечення.

Навчальні цілі визначаються для кожної категорії тих, що навчаються.

Штабом керівництва розробляються план проведення спільного спеціального об'єктового тренування з цивільного захисту, який затверджується керівником підприємства, установи, організації та інші документи, необхідні для проведення тренування. План проведення тренування визначає загальну послідовність проведення тренування.

Тренуванню передують вивчення з працівниками відповідних тем програми спеціальної підготовки, заходів безпеки в ході тренування.

Для надання допомоги в підготовці та проведенні тренування майстер виробничого навчання проводить інструктивно – методичні заняття і приймає участь в якості посередника при керівникові тренування безпосередньо під час його проведення.

Етапи тренування визначаються, виходячи з теми тренування. Кількість та зміст етапів визначається керівником тренування з таким розрахунком, щоб розкривалася тема та досягалися цілі тренування у відведений для нього час.

Тренування, як правило, включає два етапи.

На першому етапі відпрацьовуються питання приведення органів управління та сил ЦЗ у різні режими функціонування, проводиться оповіщення та збір керівного складу і працівників спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту та органів управління, приведення їх в готовність до дій за призначенням, здійснюється збір даних обстановки, що склалася, їх оцінка та аналіз, постановка завдань підлеглим органам управління та силам, перевіряються питання готовності до дій за призначенням формувань ЦЗ.

В ході першого етапу особливу увагу рекомендується приділити питанням розгортання та ефективності роботи системи управління, організації проведення практичних заходів, приведення у готовність формувань цивільного

захисту та організації взаємодії сил цивільного захисту в ході ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Керівник тренування особисто та через штаб керівництва контролює порядок оповіщення та збір учасників, оцінює їх дії на першому етапі. По завершенню оповіщення та збору керівник тренування доводить до керівників служб і формувань обстановку, що склалася (може скластися в результаті виникнення надзвичайної ситуації), ставить завдання на проведення заходів цивільного захисту.

Керівники формувань, отримавши розпорядження, організують приведення формувань в готовність до дій за призначенням, проводять перевірку їх готовності та доповідають керівнику тренування про готовність до виконання робіт по ліквідації надзвичайної ситуації та її наслідків (про готовність до проведення практичних занять з підлеглими).

На другому етапі відпрацьовуються питання управління підпорядкованими підрозділами (формуваннями), виконуються практичні заходи щодо дій спеціалізованих служб і формувань за призначенням.

Під час відпрацювання практичних заходів з надання домедичної допомоги в якості умовно постраждалих виступають статисти, виготовлюються манекени, для позначення умовних постраждалих використовуються імітаційні талони.

Штаб з ліквідації надзвичайної ситуації аналізує обстановку, проводить необхідні розрахунки, готує пропозиції та розпорядчі документи керівнику тренування, доводить їх до виконавців (керівників служб формувань цивільного захисту).

Керівник тренування особисто та через штаб керівництва (посередників) перевіряє готовність формувань до дій за призначенням (укомплектованість згідно штатних розписів особовим складом, майном та технікою, знання заходів безпеки) дає розпорядження на проведення занять по відпрацюванню дій за функціональним призначенням (проведення практичних занять з виконанням нормативів).

Керівник тренування особливу увагу в цей час приділяє злагодженості в діях учасників тренування та організації їх взаємодії при відпрацюванні практичних питань, особисто та через посередників оцінює підготовку служб та формувань до дій за призначенням. Посередники готують та надають до штабу керівництва короткі висновки за результатами дій учасників тренування.

Після відпрацювання усіх навчальних питань перевіряється стан спеціальної техніки, майна, засобів зв'язку, засобів індивідуального захисту, приладів радіаційної і хімічної розвідки та дозиметричного контролю, які були задіяні на тренуванні.

Особливістю спільних об'єктових тренувань є те, що керівник тренування та штаб керівництва виступають в двох ролях: перше – в ролі керівництва тренуванням; друге - в ролі безпосереднього виконавця (навчаємого) тобто виконують свої функціональні обов'язки керівника робіт з ліквідації НС та штабу з ліквідації НС.

Штаб керівництва сумісно з посередниками готує матеріали для загального розбору у вигляді коротких висновків та пропозицій.

По завершенню тренування його керівник проводить розбір дій учасників тренування, визначає тих, хто краще діяв в ході тренування, вказує на виявлені недоліки та порядок їх усунення, готує звіт про результати тренування.

Результати спільного об'єктового тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту щодо дій за призначенням, а також оцінки працівників, що входять до їх складу, заносяться до журналів обліку підготовки спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту.

3. Протипожежні та протиаварійні тренування і навчальні тривоги

3.1 Протипожежні тренування

Протипожежні тренування (тренування персоналу у діях на випадок пожежі) проводяться на всіх підприємствах, в установах, організаціях незалежно від чисельності працюючих.

Кожен працівник протягом року (крім року проведення на підприємстві, в установі, організації спеціального об'єктового навчання) має взяти участь у протипожежному тренуванні, темою якого є порушення з причини пожежі режиму роботи об'єкта в цілому, а також у протипожежному тренуванні по структурних підрозділах підприємства, установи, організації.

Протипожежні тренування можуть проводитися за участю пожежно-рятувальних підрозділів, що обслуговують відповідне підприємство, установу, організацію.

На підприємствах, в установах, організаціях з чисельністю працюючих менше 50 осіб та навчальних закладах протипожежні тренування, темою яких є порушення з причини пожежі режиму роботи об'єкта в цілому, проводяться під час об'єктових тренувань з питань цивільного захисту.

На об'єктах з масовим перебуванням людей такі тренування проводяться як тренування з евакуації людей з елементами пожежогасіння.

При проведенні протипожежних тренувань відпрацьовуються навички персоналу з організації гасіння пожежі на початковому етапі із застосуванням первинних засобів пожежогасіння, надання першої невідкладної медичної допомоги потерпілим та проведення евакуації при пожежі, взаємодії з пожежно-рятувальними підрозділами та підрозділами екстреної медичної допомоги.

Керівництво організацією та проведенням протипожежних тренувань покладається на керівників спеціалізованих протипожежних служб (відповідальних за пожежну безпеку) або керівників підприємств, установ, організацій та їх структурних підрозділів.

Для імітування умовної пожежі, оголошення ввідних для персоналу, вжиття заходів щодо попередження помилкових дій будь-якого учасника тренування, які можуть призвести до нещасного випадку, аварії, пошкодження обладнання або порушення технологічного процесу, керівником тренування можуть призначатися посередники, чисельність яких визначається з урахуванням особливостей підприємства, установи, організації та кількості їх працівників.

Для надання допомоги в підготовці та проведенні тренування майстер виробничого навчання проводить інструктивно – методичні заняття і приймає участь в якості посередника при керівникові тренування безпосередньо під час його проведення.

Плани проведення протипожежних тренувань складаються керівниками спеціалізованих протипожежних служб (відповідальних за пожежну безпеку) і затверджуються керівником підприємства, установи, організації.

Плани проведення тренувань передбачають:

- організаційні заходи - тему, навчальні цілі, час і місце тренування, склад учасників, призначення посередників, визначення засобів зв'язку;
- підготовчі заходи - установку імітації, засобів і знаків (прапорців, плакатів, пояснювальних написів), інструктаж і розстановку посередників, підготовку наявних засобів пожежогасіння;
- оперативні дії - оголошення умовної пожежі, введення в роботу імітаційних засобів, дії персоналу під час умовної пожежі та контроль за діями посередників керівником тренування.

По завершенню тренування його керівник проводить розбір дій учасників тренування, визначає тих, хто краще діяв в ході тренування, вказує на виявлені недоліки та порядок їх усунення.

Результати протипожежних тренувань заносяться до спеціального журналу обліку протипожежних тренувань.

3.2 Протиаварійні тренування

Протиаварійні тренування (тренування персоналу щодо дій у разі виникнення аварійних ситуацій та аварій) проводяться усіма підприємствами, установами, організаціями, що мають хоча б один об'єкт підвищеної небезпеки. Практика показує, що протиаварійні тренування проводять також підприємства, установи, організації, що мають потенційно небезпечні об'єкти.

При проведенні тренувань відпрацьовуються дії персоналу за планом локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки із запобігання аварійним ситуаціям і аваріям на відповідних стадіях їх розвитку або локалізації і мінімізації їх наслідків для людей, матеріальних цінностей, довкілля, інших виробництв, рятування і виведення людей із зон ураження та потенційної небезпеки.

Протиаварійні тренування проводяться із застосуванням наявних систем оповіщення, засобів індивідуального захисту, інших засобів, обладнання, інструменту та матеріалів, що можуть використовуватися для виявлення небезпечних речовин і ліквідації їх наслідків, а також виведення з небезпечної зони персоналу, медичного забезпечення і життєзабезпечення евакуйованих у місцях їх збору.

Не пізніше ніж за місяць до початку тренування керівник підприємства, установи, організації видає наказ про підготовку та проведення протиаварійного тренування, в якому призначає керівника тренування, строки, порядок та місце проведення, порядок відпрацювання практичних питань тощо.

Керівником тренування є керівник об'єкта підвищеної небезпеки. До тренування залучаються працівники підприємств, установ, організацій, участь яких передбачена оперативною частиною плану локалізації і ліквідації наслідків аварій.

Для контролю за діями персоналу, призначення ввідних, правильності та своєчасності виконання розпоряджень з числа заступників керівника підприємства, установи, організації відповідно до розподілу обов'язків призначається керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Для надання допомоги в підготовці та проведенні тренування майстер виробничого навчання проводить інструктивно – методичні заняття і приймає участь в якості посередника при керівникові тренування безпосередньо під час його проведення.

Плани проведення протиаварійних тренувань складаються їх керівниками і затверджуються керівником підприємства, установи, організації.

Плани проведення тренувань передбачають:

- організаційні заходи - тему, навчальні цілі, час і місце тренування, склад учасників, призначення посередників, визначення засобів зв'язку;
- підготовчі заходи - установку імітації, засобів і знаків (прапорців, плакатів, пояснювальних написів), інструктаж і розстановку посередників, підготовку наявних засобів ліквідації (локалізації) аварії та її наслідків;
- оперативні дії - оголошення умовної аварії, введення в роботу імітаційних засобів, дії персоналу під час умовної аварії та контроль за діями посередників керівником тренування.

Кожному тренуванню передують вивчення тими, хто навчається, відповідних тем програми додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників об'єктів підвищеної небезпеки.

Протиаварійні тренування можуть проводитися за участю аварійно-рятувальних служб, що обслуговують відповідне підприємство, установу, організацію.

По завершенню тренування його керівник проводить розбір дій учасників тренування, визначає тих, хто краще діяв в ході тренування, вказує на виявлені недоліки та порядок їх усунення.

Результати протиаварійних тренувань заносяться до спеціального журналу обліку таких тренувань.

3.3 Навчальні тривоги

Протягом кожного року (у тому числі і року проведення спеціального об'єктового навчання) з працівниками об'єктів підвищеної небезпеки у порядку та з періодичністю, передбаченими планом локалізації і ліквідації наслідків

аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, додатково проводяться навчальні тривоги.

Під час навчальних тривог здійснюються:

оповіщення і збір керівного складу, основного складу об'єктової аварійно-рятувальної служби та керівників спеціалізованих служб і формувань, які за планом локалізації і ліквідації наслідків аварій залучаються до локалізації і ліквідації аварійної ситуації;

інформування населення, яке проживає поряд з об'єктами підвищеної небезпеки.

Результати навчальних тривог заносяться до спеціального журналу обліку таких тривог.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Конституція України визначила людину найвищою цінністю суспільства, а захист її життя, здоров'я і безпеки як основну функцію держави. Проте з кожним роком зростає кількість факторів, що негативно впливають на безпеку життєдіяльності. Аналіз надзвичайних ситуацій показує, що травматизм і смертність від факторів надзвичайних ситуацій сьогодні потребує комплексного вирішення. Тому пріоритетним завданням є навчання елементарних правил безпеки та набуття знань, умінь і навичок з питань цивільного захисту.

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту є вищою формою практичної підготовки працівників, зокрема керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, що визначає в цілому готовність підприємств, установ та організацій до реалізації планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період. На підприємствах, де планово проводяться навчання і тренування з питань цивільного захисту, навіть при наявності об'єкту підвищеної небезпеки, працівники відчують себе захищеними.

Навчально-методичними центрами цивільного захисту та безпеки життєдіяльності забезпечується методичний супровід підприємств, установ, організацій, що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту. Аналіз тренувань і навчань свідчить про те, що відсутність працівника навчально-методичного центру на підприємстві, установі, організації під час проведення спеціального об'єктового навчання і тренування з питань цивільного захисту, в деяких випадках приводить до того, що на підприємстві, установі, організації розробляються усі необхідні документи, а практичні заходи не відпрацьовуються. І це є проблема. Рішенням цієї проблеми є планування практичної роботи навчально-методичними центрами

таким чином, щоб забезпечити протягом року методичний супровід усім підприємствам, установам, організаціям, що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту. Штатна наявність необхідної кількості майстрів виробничого навчання повинна забезпечувати виконання плану практичної підготовки.

Як недоліки в роботі представника навчально-методичного центру на підприємстві, установі, організації слід відмітити факт, коли майстру виробничого навчання оформлюють перепустку більше ніж за 10 днів, пояснюючі це внутрішніми інструкціями, що діють на суб'єкті господарювання. Використовуючи таке поняття, як комерційна таємниця, на окремих підприємствах, установах, організаціях забороняють використовувати посадовим особам, окрім своїх працівників, електронні носії інформації. Цей факт значно знижує якість методичного супроводу підприємств, установ, організацій, що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту.

Пропозиції, що необхідно вирішити на законодавчому рівні:

1. Визначити порядок та забезпечити доступ педагогічних працівників центру на територію підприємства, установи, організації для виконання заходів методичного супроводу.
2. Визначити порядок та забезпечити доступ педагогічним працівникам центру на території підприємства, установи, організації до інформації з питань цивільного захисту.
3. Зобов'язати керівників підприємств, установ, організацій визначити робоче місце представника навчально-методичного центру, що здійснює методичний супровід, та надати йому можливість працювати з паперовими і електронними носіями інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.
3. Закон України від 18.01.2001 р. № 2245- III «Про об'єкти підвищеної небезпеки».
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 р. № 841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2013 року № 819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту».
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013 р. № 787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту».
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту».
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 р. № 775 «Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій».
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.1999 р. № 192 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях».
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 р. № 1200 «Про Порядок забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного і хімічного захисту».
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2013 р. № 237 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 р. № 1200».
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 р. № 101 «Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистему Єдиної державної системи цивільного захисту».
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 р. № 469 «Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту».
16. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.10.2014 року № 1112 «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу з функціонального навчання».
17. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.09.2014 р. № 934 «Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту».

18. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.09.2014 р. № 935 «Про порядок затвердження програм навчання посадових осіб з питань пожежної безпеки, організації та контролю їх виконання».
19. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.10.2014 року № 1113 «Про затвердження Вимог до структури та змісту програм функціонального навчання».
20. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 р. № 1417 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні».
21. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29.05.2014 р. № 523 «Про затвердження Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності».
22. Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457 «Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010».
23. Наказ МНС України від 15.10.2008 р. № 741 «Про затвердження Методичних рекомендацій «Порядок виконання нормативів радіаційного та хімічного захисту особовим складом органів управління та підрозділів МНС».
24. Наказ МНС України від 13.03.2012 р. № 575 «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту».
25. Наказ ДСНС України від 19.02.2016 № 83 «Організаційно-методичні вказівки з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях».
26. Наказ ДСНС України від 12.07.2016 р. № 335 «Про затвердження Примірного переліку документів з питань цивільного захисту, що розробляються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання».

УГОДА ПРО СПІВПРАЦЮ № _____

Запоріжжя

(Назва населеного пункту)

«__» _____ 20__ р.

Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Запорізької області, далі іменованій «**Сторона 1**», в особі в.о. начальника центру Гарькушки Віктора Володимировича, який діє на підставі Статуту, з однієї сторони, та _____,

далі «**Сторона 2**» в особі _____,
(посада, ПІБ)

який діє на підставі _____, уклали цей договір про наступне:

1. Предмет угоди

Угода є основним документом, який забезпечує узгоджену діяльність між **Стороною 1 та Стороною 2** у процесі співпраці. Метою даної угоди є забезпечення якісної підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

2. Права та обов'язки сторін

Сторона 1 зобов'язана:

1.1. Узгодити з керівником підприємства терміни проведення навчання керівного складу та учасників спеціальних об'єктових навчань і тренувань в підготовчий період та визначити представників із загального числа педагогічних працівників для участі в заходах, передбачених цією угодою.

1.2. Забезпечити методичний супровід підприємств, установ, організацій, що проводять спеціальні об'єктові навчання (обсяг часу на підготовку – 56 годин) і тренування (обсяг часу на підготовку – 40 годин) з питань цивільного захисту, а саме:

- надання практичної допомоги у розробленні документів з організації та проведення навчання (тренування)
- підготовка учасників об'єктових навчань, тренувань шляхом проведення інструктивно-методичних занять, інструктажів, консультацій
- участь у підготовці навчальних місць з відпрацювання практичних заходів під час проведення навчань (тренувань)
- участь у практичних заходах з проведення навчань (тренувань)

Сторона 1 має право:

1.1.1. На безперешкодне перебування на території підприємства (у визначених навчальних місцях) у терміни, узгоджені з керівником, враховуючи режим, встановлений на підприємстві, користування матеріальною базою та документацією, необхідною для виконання завдань за угодою.

1.1.2. На безпосередню участь у проведенні навчань (тренувань) у якості посередника.

1.1.3. На підготовку необхідних даних для підведення підсумків та підготовки звіту.

1.1.4. На здійснення аналізу виконання різних видів діяльності в межах цієї угоди.

1.1.5. На участь в аналізі виконання обов'язків Стороною 1 та Стороною 2, передбачених даною угодою.

Сторона 2 зобов'язана:

2.1. Здійснювати комплекс заходів з навчання працівників з питань цивільного захисту, у тому числі правилам техногенної та пожежної безпеки.

2.2. Визначити порядок та забезпечити доступ педагогічних працівників центру на територію підприємства для виконання заходів методичного супроводу.

2.3. Визначити місця проведення навчання та матеріальну базу, необхідну для якісного проведення заходів, передбачених даною угодою.

2.4. Сприяти залученню працівників підприємства до заходів методичного та просвітницького характеру, що ініційовані та проводяться Стороною 1.

2.5. Визначити осіб з числа керівного складу, що залучаються для участі в заходах, передбачених даною угодою, забезпечити їх участь у заходах практичної підготовки, які проводяться **Стороною 1**.

2.6. Підготувати звіт за результатами навчань (тренувань), один екземпляр якого передати **Стороні 1**.

2.7. Пропагувати результати діяльності сторін у рамках даної угоди.

Сторона 2 має право:

2.1.1. Залучати сторонні організації для здійснення заходів згідно предмету Угоди за погодженням із **Стороною 1**.

2.1.2. Брати участь в аналізі виконання обов'язків Стороною 1 та Стороною 2, передбачених даною угодою.

3. Відповідальність сторін

3.1. Сторони несуть відповідальність за невиконання або неналежне виконання покладених на них зобов'язань згідно чинного законодавства.

3.2. Жодна із сторін не несе відповідальності за повне або часткове невиконання будь-яких із своїх зобов'язань, якщо невиконання є наслідком дії форс-мажорних обставин (стихійного лиха, військових дій, інших обставин, які знаходяться поза контролем сторін).

3.3. **Сторона 1** не несе відповідальності за зобов'язання **Сторона 2** і навпаки.

3.4. Взаємовідносини сторін, які не врегульовані цією угодою, регламентують діючим законодавством України.

4. Інші умови

4.1. Відповідальним від **Сторони 1** при вирішенні питань, що виникають в процесі виконання угоди є в. о. начальника центру Гарькушка В.В.. Відповідальним від **Сторони 2** – керівник _____.

4.2. Вирішення суперечок, які будуть виникати при тлумаченні та виконанні положень цієї угоди, вирішуються шляхом переговорів між **Сторонами**.

4.3. До цієї угоди можуть вноситися зміни та доповнення, які дійсні лише в тому випадку, якщо вони письмово оформлені та підписані уповноваженими представниками сторін.

5. Строк дії угоди

5.1. Ця угода набуває чинності з моменту підписання її сторонами і діє до _____ року. Угода може бути розірвана кожною зі сторін достроково з попередженням іншої сторони за один місяць.

5.2. Після закінчення терміну дії угоди, якщо сторони продовжують виконувати її умови, угода вважається поновленою на невизначений строк, але кожна зі сторін має право припинити її дію, попередивши іншу сторону за один місяць.

Угоду складено у двох примірниках, по одному для кожної зі сторін.

6. Юридичні адреси та розрахункові рахунки сторін

Сторона 1:

Сторона 2:

Додаток 2

Затверджую
 Начальник Циклу практичної підготовки
 обласних та міста Запоріжжя курсів
 удосконалення керівних кадрів І категорії
 С.В.Гелдаш
 «___»_____20__ року

ПЛАН
 проведення інструктивно-методичного заняття на підприємстві Концерн
 «Міські теплові мережі»
 (підготовка до комплексного об'єктового навчання)

Тема: _____
 Мета: _____

№ з/п	Перелік навчально-виробничих завдань	Час на відпрацювання
1.	Розробка та затвердження наказу керівника підприємства, установи та організації про підготовку і проведення КОН	6
2.	Розробка календарного плану підготовки КОН	4
3.	Розробка задуму проведення КОН	6
4.	Розробка плану проведення КОН	8
5.	Вивчення порядку організації та проведення КОН	2
6.	Вивчення обов'язків керівника і керівництва навчання, посередників при тих, хто навчається і працівників, які призначаються керівниками на навчальних місцях з практичного відпрацювання заходів і робіт	2
7.	Відпрацювання заступниками, помічниками керівника навчання, посередниками особистих планів з проведення КОН	2
8.	Вивчення методики роботи штабу з ліквідації надзвичайних ситуацій об'єктового рівня, спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, об'єктових органів з евакуації у ході проведення КОН	2
9.	Вивчення організації та методики проведення занять з підготовки тих, хто навчається до дій у надзвичайних ситуаціях	1
10.	Вивчення загальних заходів безпеки при проведенні КОН	2
11.	Перевірка комісією підприємства, установи, організації готовності учасників навчання до проведення КОН	1

12.	Інструктаж: загальні вимоги щодо позначень (знаки, покажчики, прапорці, пояснювальні написи), що використовуються для імітації на навчальних місцях (ділянках) для проведення практичних заходів КОН	1
13.	Інструктаж: проведення рекогносцировки навчально-виробничої бази для проведення КОН згідно з планом рекогносцировки місць практичного відпрацювання питань	1
14.	Інструктаж: практична підготовка навчально-виробничої бази до проведення КОН	1
15.	Інструктаж: перевірка комісією підприємства, установи та організації підготовки навчально-виробничої бази до проведення КОН	1
	Усього	40

Майстер
виробничого навчання

В. Г. Петренко

Погоджено
Посадова особа з питань
цивільного захисту

В. М. Шульга

ЗВІТ

про організацію проведення комплексного об'єктового навчання _____
 підприємства, установи, організації _____
 за темою: _____

Тривалість навчання _____

Керівник навчання _____

На навчання залучались:

керівного складу - _____ осіб

комісія з питань надзвичайних ситуацій - _____ осіб

евакуаційні органи - _____ осіб

пожежно-технічна комісія - _____ осіб

спеціалізовані служби ЦЗ - _____ осіб

формування ЦЗ - _____ осіб

аварійно-рятувальна служба (формування) - _____ осіб

добровільна пожежна дружина (команда) - _____ осіб

інші працівники _____ осіб

1 Оцінка готовності на період проведення навчання підприємства, установи, організації до реалізації планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період, у тому числі:

якості відпрацювання плануючих документів для організації діяльності з питань цивільного захисту;

стану утримання та підготовки до використання за призначенням захисних споруд цивільного захисту;

заходів із завчасного накопичення і підтримання у готовності засобів радіаційного та хімічного захисту;

створення матеріального резерву та запасу майна цивільного захисту;

стану підготовки керівного складу органів управління, спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;

функціонування об'єктової (локальної) системи оповіщення та організації порядку доведення до персоналу інформації про загрозу та виникнення надзвичайної ситуації;

організації заходів щодо забезпечення пожежної та техногенної безпеки.

2 Повнота і якість відпрацювання плануючих документів з навчання, доцільність та реальність задуму навчання.

3 Відповідність відтворення (імітації) навчальної обстановки характеру виробництва, витримка ввідних даних щодо обсягу, ступеня деталізації, джерел та часу їх надходження з урахуванням реальних можливостей. Зміст ввідних даних щодо розвитку обстановки.

4 Оцінка дій органів управління.

Термін проходження інформації про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації від чергово-диспетчерської служби об'єктового рівня до місцевого.

Переведення та дії органів управління у режимі підвищеної готовності: організація роботи комісії з питань НС, розгортання засобів управління та організація на них роботи, приведення у готовність системи зв'язку та обміну інформацією, вжиття заходів до захисту персоналу та забезпечення сталого функціонування підприємства, установи, організації.

Переведення та дії органів управління у режимі надзвичайної ситуації: приведення у готовність до дій аварійно-технічних підрозділів і формувань ЦЗ, добровільних протипожежних формувань, що залучаються до ліквідації НС, призначення керівника робіт з ліквідації наслідків НС, організація збору та узагальнення даних і оцінки обстановки, правильність розрахунків, підготовка обґрунтованих пропозицій щодо рішень та відповідності завдань, поставлених перед підлеглими.

Організація і здійснення заходів з локалізації та ліквідації НС, пожеж із залученням необхідних сил та засобів.

Забезпечення взаємодії з органами управління і силами, визначеними для проведення спільних заходів і робіт з ліквідації наслідків НС.

Організація основних видів забезпечення під час дій у зоні НС.

Розроблення документів на проведення відповідних заходів з ЦЗ, чітке і наочне позначення обстановки.

Особиста присутність керівництва на місцях проведення практичних робіт, контроль за діями чергово-диспетчерської служби, керівників структурних підрозділів підприємства, установи, організації, інженерно-технічних працівників щодо оперативного залучення сил і засобів для локалізації аварії, пожежі.

5. Оцінка дій спеціалізованих служб і формувань, що навчалися.

Правильність і доцільність прийнятих керівниками рішень. Своєчасність висунення до об'єкта (місця) проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.

Результати практичних дій формувань з використання засобів механізації, техніки, приладів, розбирання завалів, рятування уражених та надання їм першої медичної допомоги.

Організація робіт, пов'язаних із забезпеченням сталого функціонування підприємства, установи, організації та першочергового життєзабезпечення постраждалих.

6 Відпрацювання сигналів оповіщення ЦЗ і дії персоналу за ними.

7 Перелік робіт, виконаних з метою удосконалення складових системи цивільного захисту підприємства, установи, організації у період підготовки та проведення тренування з цивільного захисту.

8 Перелік матеріалів з моделювання надійності роботи підприємства, установи, організації у разі можливого впливу аварій і надзвичайних ситуацій на інженерно-технічний комплекс об'єкта для проведення подальших організаційних, технологічних та інженерно-технічних заходів.

9. Результати навчання, обговоренні на засіданні комісії з питань надзвичайних ситуацій підприємства, установи, організації (протокол № _____ від _____ додається).

Керівник навчання _____
(посада, підпис, ініціали, прізвище)

Посередник при керівникові навчання _____
(посада, підпис, ініціали, прізвище)

ЖУРНАЛ обліку роботи майстра виробничого навчання за 2016 рік

Майстер виробничого навчання

Іваненко Іван Іванович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Почато 01 січня 2015 року

Закінчено 31 грудня 2015 року

	ЗАТВЕРДЖУЮ Завідувач _____ міських курсів __ категорії _____ (підпис, прізвище, ініціали) " ____ " _____ 20__ року
--	--

Облік

роботи майстра виробничого навчання за листопад 2016 року

Дата	Кількість годин на проведення заходу	Місце проведення	Найменування проведених заходів	Кількість осіб, які пройшли навчання
I. Теоретичне навчання згідно з навчальними програмами постійно діючих семінарів				
07.11.2016	3	Навчальний клас	Тренінг	18
07.11.2016	1	Навчальний клас	Консультація	11
15.11.2016	3	Навчальний клас	Тренінг	23
15.11.2016	1	Навчальний клас	Консультація	10
16.11.2016	3	Навчальний клас	Тренінг	23
16.11.2016	1	Навчальний клас	Консультація	11
17.11.2016	4	Навчальний клас	Тренінг	5
17.11.2016	1	Навчальний клас	Консультація	3
23.11.2016	3	Навчальний клас	Тренінг	5
23.11.2016	1	Навчальний клас	Консультація	5
Всього	21			
II. Участь у проведенні заходів практичної підготовки, що проводяться суб'єктами господарювання				
04.11.2016	8	«6-а міська клінічна лікарня»	Участь в ПАТ (посередник)	17
08.11.2016	8	ТОВ «Оптімус плюс»	Участь в ОТСФ (посередник)	19
14.11.2016	8	ТОВ «Оптімус плюс»	Участь в ПАТ (посередник)	38
25.11.2016	8	ПАТ «ВІТ»	Участь в ОТСФ (посередник)	27
29.11.2016	8	ТОВ «Оптімус плюс»	Участь в ППТ (посередник)	38
Всього	40			
III. Надання допомоги керівництву підприємств, установ, організацій та навчальних закладів з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях				
03.11.2016	8	«6-а міська клінічна лікарня»	ІМЗ з учасниками ПАТ	5
09.11.2016	4	КМК	Консультаційно-методична допомога фахівцям СГ під час чергування	2

09.11.2016	4	ПАТ «ВІТ»	ІМЗ з учасниками ОТСФ	7
10.11.2016	4	ПАТ «ВІТ»	ІМЗ з учасниками ОТСФ	6
11.11.2016	8	ТОВ «Оптімус плюс»	ІМЗ з учасниками ПАТ	7
17.11.2016	2	КМК	Консультаційно-методична допомога фахівцям СГ під час чергування	1
18.11.2016	8	ПАТ «ВІТ»	ІМЗ з учасниками ОТСФ	7
21.11.2016	8	ПАТ «ВІТ»	ІМЗ з учасниками ОТСФ	5
22.11.2016	8	ПАТ «ВІТ»	ІМЗ з учасниками ОТСФ	5
24.11.2016	4	КМК	Консультаційно-методична допомога фахівцям СГ під час чергування	2
28.11.2016	8	ТОВ «Оптімус плюс»	ІМЗ з учасниками ППТ	8
Всього	66			
IV. Навчально-методична робота				
01.11.2016	8	КМК	Переробка навчально-методичного матеріалу	
02.11.2016	4	КМК	Переробка навчально-методичного матеріалу	
02.11.2016	4	НМЦ ЦЗ та БЖД Запорізької області	Участь у засіданні методичної комісії	7
07.11.2016	4	КМК	Переробка навчально-методичного матеріалу	
15.11.2016	4	КМК	Переробка навчально-методичного матеріалу	
16.11.2016	4	КМК	Переробка навчально-методичного матеріалу	
17.11.2016	1	КМК	Переробка навчально-методичного матеріалу	
23.11.2016	4	Навчальний клас ЦПП	Участь у засіданні методичної комісії ЦПП	5
24.11.2016	4	КМК	Переробка навчально-методичного матеріалу	
Всього	37			
V. Організаційна робота				
Всього				
VI. Інші види робіт				
10.11.2016	4	НМЦ ЦЗ та БЖД Запорізької області	Участь у загальних зборах працівників центру	29
30.11.2016	8	КМК	Складання звітних документів	
Всього	12			
Загалом	176			